

KRISTIN HANNAH

Sugrižimas i Aliaskā

Nenuspējama. Nedovanojanti. Neprijaukinta

*Sugriūva viskas, žemė nebelaiko,
Ir siautėja anarchija be saiko;
Patemusiu krauju atplūsta tvanas,
Visur skandindamas tyrumo ženklus;
Geriausieji tikėjimo netenka,
Užtat blogieji — įkarščio pritvinkę.**

„Antrasis atėjimas“

William Butler Yeats

* Vertė Lanis Breilis. Čia ir toliau — vertėjos pastabos.

1974

PIRMAS SKYRIUS

Tą pavasarį lietūs žliaugė šuorais, tarškino stogus ir traiškė gležnas gėles. Vanduo skverbėsi į menkiausius plyšelius ir paplovė tvirčiausius pamatus. Ilgus amžius stūksoję žemės luitai griuvo ant kelių it šlakų kalnai, nusitempdami namus, mašinas ir baseinus. Medžiai virto ant aukštos įtampos laidų, dingo elektra. Upės išsiliejo iš krantų, užtvindė kiemus, sugriovė namus. Vandeniui kylant ir nesiliaujant lietui, mylinčios poros pratrūkdavo ir imdavo vaidytis.

Paprastai šiuo niūriu sezonu, aptrauktu anglies juodumo debesimis, Sietlo gyventojai skųsdavosi oru, visgi šie metai nebuvo įprasti.

Ėmė dingti merginos.

Sausį pranyko dvidešimt vienų universiteto studentė, policininkai rado tik tuščią jos lovą. Kovą valstybinės kolegijos „Evergreen“ studentė išėjo iš savo kambario bendrabutyje į džiazo koncertą, ir daugiau jos niekas nebematė. Vos po kelių dienų mergina atvažiavo į susitikimą pagrindiniame Vašingtono valstybinės kolegijos studentų miestelyje ir pradingo.

Tokiais pavojingais laikais žmonės imdavo nerimauti, o ypač Lenės tipo mergaitės. Vienišės, neradusios savo vietos. Mergaitės ilgais tiesiais plaukais su sklastymu per vidurį; mergaitės, neturinčios draugų, į mokyklą einančios vienos.

Dabar Lenė sėdėjo ant lovos, prisitraukusi liesus kelius prie plokščios krūtinės, šalia pasidėjusi atverstą aptriušusią „Vandenskyros kalvą“. Už plonos sienos ji girdėjo motiną maldaujant: „Erntai, brangusis, nereikia. Paklausk...“ ir piktą tėvo atsaką.

Jie ir vėl savo. Barasi. Šaukia. Netrukus pasipils ašaros.

Be abejo.

Prastas oras.

Lenė dirstelėjo į laikrodį šalia lovos. Jei tuoj pat neišeis, pavėluos į pamokas, o blogiau už buvimą naujoke vidurinėje mokykloje tėra vienas dalykas — būti naujoke, atkreipiančia į save dėmesį. Mergaitė tai išbandė savo kailiu, mat per pastaruosius ketverius metus jai teko lankyti penkias mokyklas. Nė vienoje taip ir nesugebėjo pritapti, bet buvo užsispyrusi ir neprarado vilties. Lenė giliai įkvėpė, nuleido kojas ir nučiuožė nuo lovos. Atsargiai perėjo skurdų kambarį, nužingsniavo koridoriu ir stabtelėjo prie virtuvės durų.

— Po šimts, Kora, — kalbėjo tėtis, — juk žinai, kaip man sunku.

Mama žengė jo pusėn ir ištiesė ranką.

— Tau reikia pagalbos, brangusis. Tu nekaltas. Tie košmarai...

Lenė atsikrenkštė, kad atkreiptų dėmesį į save.

— Sveiki, — pratarė.

Tėtis pastebėjo ją ir sunkiai atsiduso. Jis per žingsnį atsitraukė nuo mamos. Lenė matė, kad tėtis atrodo išvargęs ir sugniuždytas.

— Aš... man reikia į mokyklą, — paaiškino Lenė.

Mama vilkėjo rausva padavėjos uniforma, ji kyštelėjo ranką į kišenę ant krūtinės ir išsitraukė „Eve“ cigarečių pakelį. Mama atrodė nusivariusi nuo kojų: vakar dirbo naktinę pamainą, o šiandien darbuosis per pietus.

— Eik, Lene. Geriau nevėluoti, — mamos balsas buvo moteriškas ir švelnus. Kone lyriškas. Lenė neatsiminė, kada pastarąjį kartą girdėjo motiną kalbant pakeltu tonu.

Jai baisu buvo pasilikti ir baisu išeiti. Keista, netgi kvaile, tačiau Lenė dažnai jautėsi vieninteliu suaugusiu žmogumi savo šeimoje, tarytum būtų balastas, neleidžiantis girgždančiam Olbraitų laivui pernelyg įsisūpuoti. Mama nuolat „ieškojo savęs“. Per keletą pastarųjų metų ji išbandė EST* ir Žmogaus galimybių judėjimą, dvasinį ugdymą, unitarizmą**. Netgi budizmą. Kora keitė judėjimus vieną po

* *Erhard Seminars Training* (EST) — 1971 m. Wernerio Erhardo įsteigta organizacija, rengdavusi dviejų savaitgalių trukmės (60 val.) seminarų kursus. Seminarų tikslas — pabrėžti transformacijų, asmeninės atsakomybės svarbą ir išryškinti galimybes.

** Unitarizmas — tai tikėjimas, kad Dievas yra vienas (atmetant krikščioniškąją Trejybės doktriną).

kito, iš visų ko nors prisirankiodama. Daugiausia, Lenės manymu, mama prikaupė marškinėlių ir posakių. Pavyzdžiui, „yra, kas yra, nėra, ko nėra“. Tačiau naudos iš to buvo maža.

— Eik, — paragino tėtis.

Lenė pagriebė kuprinę nuo kėdės šalia virtuvės stalo ir patraukė prie durų. Kai tik šios trinkelėjo už nugaros, išgirdo, kaip tėvai vėl susikibo.

— Po galais, Kora...

— Prašau, Erntai, tu tik paklausyk...

Lietus nuplovė tėvų balsus, užtvindė dumbliną pievą ir nučiurleno upeliais suskeldėjusiu cementuotu įvažiavimu.

Ne visada taip buvo. Bent jau mama taip sakė. Prieš karą jie buvo laimingi. Tada, kai gyveno Kente, priekabų aikštelėje, tėtis turėjo gerą darbą — dirbo mechaniku, o mama nepaliaujamai juokdavosi ir gamindavo vakarienę šokdama pagal „Little Piece of My Heart“ ritmą. (Tiesą sakant, Lenė iš tų laikų prisiminė tik šokančią mamą.)

Paskui tėtį pašaukė į kariuomenę, išsiuntė į Vietnamą, ten jį pašovė ir paėmė į nelaisvę. Mama be tėčio palūžo, tada pirmą kartą Lenė suvokė, kokia trapi yra jos motina. Kurį laiką jos plaukė pasroviui, iš darbo į darbą, iš miesto į miestą, kol galiausiai apsistojo Oregone įsikūrusioje komunoje. Ten Lenė su mama prižiūrėjo bičių avilius, gamino kvapiuosius maišelius iš levandų ir pardavinėjo juos ūkininkų turguje, protestavo prieš karą. Mama paderino savo asmenybę tiek, kad pritaptų prie hipių.

Prieš ketverius metus, kai tėtis galiausiai grįžo namo, Lenė vargiai jį atpažino. Atmintyje išlikęs išvaizdus besikvatojantis vyras buvo virtęs greitai užsiplieskiančiu ir šaltu paniurėliu. Komuna jam niekaip neįtiko, todėl jie išsikraustė. Paskui išsikraustė dar kartą. Ir dar. Reikalai niekada nesiklostė taip, kaip tėvui norėjosi.

Jis negalėdavo užmigti ir nesugebėdavo išsaugoti darbo, nors mama prisiekinėjo, kad jos vyras — geriausias mechanikas iš visų. Mama su Lene išmoko vaikščioti ant pirštų galiukų, kai tėvą apnikdavo blogi prisiminimai.

Dėl to šįryt jis su mama ir vaidijosi. Tėtį vėl atleido.

Lenė užsitraukė ant galvos gobtuvą. Eidama į mokyklą ji kirtu rūpestingai prižiūrimų namų kvartalus, aplenkė tamsią giraitę (nuo jos reikia laikytis atokiau), praėjo pro „A&W“ užkandinę, kurioje mokiniai rinkdavosi savaitgaliais, ir degalinę su nusidriekusi eile automobilių prie degalų po penkiasdešimt penkis centus už galoną. Degalų kainos ir jų stygius buvo ta tema, dėl kurios visi nūnai širdo.

Lenės akimis žiūrint, pastaruoju metu suaugusieji buvo sudirgę — ir nieko nuostabaus. Nebuvo laikraščio, kurį atsivertęs nerastum straipsnio apie „Weathermen“* ar IRA** įvykdytus sprogdinimus. Buvo užgrobiami lėktuvai, pagrobta turtinga paveldėtoja Patė Herst***. Sprogdinimai per Miuncheno olimpiadą sukrėtė visą pasaulį. Niekas nesijautė ištis saugus, o atšiaurus oras viską tik pablogino.

Sėlindama pro grupelę mokyklos kietuolių, susibūrusių su-traukti vogtų cigarečių, Lenė nugirdo kažkurį iš jų klausiant: „Girdėjot, dingo dar viena mergina?“

Lenė būtų bet ką atidavusi už tikrą draugą. Jai reikėjo žmogaus, su kuriuo galėtų pasikalbėti.

Kita vertus, nuo kalbų apie rūpesčius nepalengvėdavo. Kokia išpažinties prasmė?

Taip, tėtis kartais pratrūkdavo ir jas aprėkdavo, Olbraitams nuolat stigo pinigų ir jie be paliovos kraustėsi, vengdami kreditorių, bet toks buvo jų šeimos gyvenimo būdas, be to, jie mylėjo vienas kitą.

Vis dėlto kartais, dienomis kaip šiandien, Lenę apimdavo baimė, ir ji pasijusdavo nesava. Mergaitei atrodė, kad jos šeima stovi ant neaprepiamos bedugnės krašto, bet kurį mirksnį galinčio nugarmėti žemyn, subyrėti kaip tie namai, su trenksmu nušliuoždavę netvirtomis, įmirkusiomis Sietlo atšlaitėmis.

* 1969—1977 m. Amerikoje veikusi radikalių kairiųjų organizacija, protestavusi prieš JAV karinius veiksmus užsienyje, ypač Vietnamo karą, ir vykdžiusi sprogdinimus bei kitas kampanijas.

** Airijos respublikonų armija — revoliucinė karinė organizacija, kovojanti prieš britų viešpatavimą.

*** Patty Hearst — JAV žiniasklaidos magnato Williamo Randolpho Hearsto anūkė.

Po pamokų Lenė namo parėjo viena per lietų.

Jos namas stovėjo uždaro gatvės viduryje, Olbraitų sklypas išsiskyrė iš aplinkinių netvarka: tamsrudis vienaukštis namukas su tuščiais gėlių loveliais, užsikimšusiais stoglatakais ir neužsidarančiomis garažo durimis. Piktžolės kuokštais lindo iš pūvančių pilkų stogo malksnių. Nuogas vėliavos stiebas priekaištingai rodė į viršų, išreikšdamas neapykanta persunktą Lenės tėvo nuomonę apie šios šalies pasirinktą kryptį. Kaip žmogus, mamos vadinamas patriotu, jis ne juokais nekenė savo vyriausybės.

Lenė matė tėtį garaže, sėdintį ant sukrypusio varstoto šalia mamos aplamdyto „Mustango“ su lipniąja juosta priklijuotu stogu. Garažo vidines sienas ramstė kartoninės dėžės, pilnos daiktų po pastarojo persikraustymo.

Tėtis vilkėjo — kaip visada — atspurusį kareivišką švarką ir iki baltumo nutrintus „Levi’s“ džinsus. Sėdėjo susikūprinęs, alkūnėmis įsirėmęs į šlaunis. Ilgi juodi plaukai buvo susivėlę, kojos purvinos ir basos. Net pakumpęs ir suvargęs jis vis tiek buvo gražus it koks Bertas Reynoldsas*. Visiems taip atrodė.

Jis pakreipė galvą ir pro užkritisius plaukus pažvelgė į dukrą. Tėčio šypseną temdė nuovargio šešėlis, bet ji vis tiek nutvieskė visą veidą. Toks jau buvo Lenės tėtis — paniuręs ir staigiai užsiplieskiantis, kartais net truputį gąsdinantis, bet tik dėl to, kad meilę, netektį ir nusivylimą išgyvendavo itin aštriai. Labiausiai meilę.

— Lenora, — prabilo tėtis gergždžiančiu rūkaliaus balsu, — laukiau tavęs. Dovanok. Netekau kantrybės. Ir darbo. Tikriausiai velniškai manim nusivylei.

— Ne, tėti.

Lenė žinojo, kad jis gailisi. Išskaitė tai tėvo veide. Kai buvo mažesnė, kartais pagalvodavo, kas iš tų atsiprašymų, jei niekas ne-

* Burt Reynolds (1936—2018 m.) — amerikietis aktorius.

sikeičia, bet mama Lenei viską paaiškino. Dėl karo ir nelaisvės tėčio viduje kažkas nutrūko. „Tarsi jam būtų lūžęs stuburo slankstelis, — dėstė mama, — sugis. Nenustoji mylėti žmogaus, kai jis sužalojamas. Pasisemi daugiau jėgų, kad tas žmogus galėtų į tave atsiremti. Jam reikia manęs. Reikia mūsų.“

Lenė atsisėdo šalia tėčio. Jis apglėbė dukrą ir prisitraukė prie savęs.

— Pasauliui vadovauja bepročiai. Čia jau nebe mano Amerika. Noriu... — Tėtis nutilo, neužbaigęs minties.

Lenė nieko nesakė. Ji buvo pripratusi prie tėčio liūdesio ir išsekimo. Jis nuolat nutildavo vidury sakinio, tarsi bijotų garsiai išsakyti gąsdinančias ar niūrias mintis. Uždarumas Lenei nebuvo svetimas, dažnai geriausia būdavo patylėti.

Tėtis iš kišenės išsitraukė sulamdytą „Camel“ pakelį. Prisidėgė cigaretę, Lenė įtraukė pažįstamo aitraus kvapo.

Ji žinojo, kad tėtis kenčia baisų skausmą. Kartais pabusdavo nuo tėvo riksmo, kai mama stengdavosi jį nuraminti: „Ša, Erntai, negalvok apie tai, viskas baigta, tu saugus, namuose.“

Tėvas papurtė galvą ir iškvėpė melsvai pilkšvų dūmų sruogą.

— Ko gero, paprasčiausiai noriu... daugiau. Ne darbo noriu. Gyvenimo. Noriu eiti gatve nesibaimindamas, kad būsiu apšauktas kūdikių žudiku. Noriu... — jis atsiduso. Nusišypsojo. — Nesijaudink. Viskas bus gerai. Nepražūsime.

— Rasi kitą darbą, tėveli, — patikino Lenė.

— Aišku, kad rasiu, Rude. Rytoj bus geresnis.

Jie visada taip sakydavo.

Po kelių savaičių Lenė anksti atsikėlė, įsitaisė ant nutriušusios gėlėmis išmargintos sofos svetainėje ir įsijungė ryto laidą „Šiandien“. Pareguliuavo kambarinę anteną, kad televizorius normaliai rodytų. Ekrane išryškėjus vaizdui Barbara Volters kalbėjo: „... nuotraukoje matome Patriciją Herst, dabar vadinančią save Tania, su M1 karabi-

nu rankose per neseniai įvykdytą banko apiplėšimą San Fransiske. Liudininkai praneša, kad devyniolikmetė paveldėtoja, kurią vasarį pagrobė „Symbionese“* išlaisvinimo armija...

Lenė apstulbo. Vis dar negalėjo patikėti, kad *armija* galėtų įžgiuoti ir pagrobti *paauglę* iš buto. Kaip kas nors gali būti saugus tokiaame pasaulyje? Kaip turtinga paauglė virto revoliucioniere, vardu Tania?

Trinktelėjo lauko durys.

Į vidų įžengė tėtis taip plačiai šypsodamasis, kad neįmanoma buvo neatsakyti jam šypsena. Kažkodėl jis atrodė per didelis, didesnis už patį gyvenimą virtuvėje žemomis lubomis, kunkuliuojantis energija tarp pilkų, nubėgusio vandens raštais išmargintų sienų.

Mama prie viryklės čirškino kumpį pusryčiams.

Tėtis įlėkė į virtuvę ir įjungė radijo imtuvą, stovintį ant laminatu padengto stalviršio. Pro traškesius pasigirdo rokenrolo daina. Tėtis nusijuokė ir stvėrė mamą į glėbį.

Lenė išgirdo jį kuždant:

— Atsiprašau. Atleisk man.

Ji matė meilę motinos akyse — išalintą, beviltišką, persmelktą baimės. Amnezinę meilę. Tokią, kuri priverčia tave kas penkiolika minučių įtikėti iš naujo.

— Visada, — atsiliepė mama, apsikabinusi tėtį taip, tarsi bijotų, kad šis ją atstums.

Tėtis, apglėbęs mamą per liemenį, atitempė ją prie virtuvės stalo. Ištraukė kėdę ir pašaukė:

— Lene, ateik!

Lenei labai patikdavo, kai tėvai ją atsimindavo. Taigi ji pašoko nuo sofos ir atsisėdo šalia mamos. Tėtis nusišypsojo Lenei ir ištiesė knygą minkštais viršeliais. „Protėvių šauksmas“.

* „Symbionese“ išlaisvinimo armija — 1973 m. Kalifornijoje įsteigta radikali kraštutinių kairiųjų grupuotė, pagarsėjusi smurtiniais veiksmais ir nusikaltimais. Ironiška, kad pavadinimo žodis „symbionese“ yra išvestas iš žodžio „simbiozė“, apibūdinančio harmonijoje bei meilėje gyvenančių skirtingų kūnų ir organizmų bendradarbiavimą dėl bendros visų gerovės.

— Tau patiks, Rude.

Tėtis atsisėdo priešais mamą ir prisislinko su kėde prie stalo. Jo veidas spindėjo — šią išraišką Lenė mintyse buvo pakrikštijusi „didžiojo sumanymo“ vardu. Matė ją ne pirmą sykį, mat tėtis taip nušvisdavo kaskart, sumanęs pakeisti jų gyvenimą. O planų būta daug: viską parduoti ir metus gyventi po atviru dangumi, keliaujant Didžiojo Suro greitkelio. Auginti audines (*tai* buvo tikras siaubas). Praturtėti pardavinėjant amerikietiškus sėklų pakelius centrinėje Kalifornijoje.

Tėtis įkišo ranką į kišenę, išsitraukė perlenktą lapą, triumfuodamas metė jį ant medinio stalo ir trinkelėdamas prispaudė delnu.

— Pameni mano draugą Bo Harlaną? — kreipėsi jis į mamą.

Mama atsiliepė tik po minutėlės:

— Iš Vietnamo?

Tėtis linktelėjo. Lenei jis paaiškino:

— Mudu su Bo Harlanu kartu išgyvenome tikrą peklą. Jis buvo įgulos vadas, o aš — šaulys. Rūpinomės vienas kitu. Buvome drauge, kai mūsų metalinis paukštis nukrito ir mudu sučiupo.

Lenė pastebėjo, kad tėtis dreba. Jis buvo atsiraitojęs marškinių rankoves, todėl ji matė nudegimų žymes, kalvagūbriais nuo riešo iki alkūnės nusidriekusius randus, pūpsančią sudarkytą levandų baltumo odą, kuri niekad neįdegdavo. Lenė nežinojo, kaip tie randai atsirado, — tėvas nepasakojo, o ji niekada neklausė, — bet juos paliko pagrobėjai. Tiek Lenė ir pati suprato. Randai darkė ir tėvo nugarą, susukę odą sūkuriais ir sumetę ją į raukšles.

— Jie privertė mane stebėti, kaip jis miršta, — iškošė tėvas.

Lenė nerimastingai dirstelėjo į mamą. Tėtis apie tokius dalykus nešnekėdavo. Garsiai ištarti žodžiai jas abi išmušė iš vėžių.

Tėvas ėmė belsti koja į žemę; sparčiai lakstančiais pirštais kalė ritmą į stalą.

— Šiaip ar taip, esmė tokia.

Sugrįžimas į Aliaską

Jis išlankstė laišką, išlygino lapą ir apgręžė, kad mama su Lene galėtų perskaityti.

*Seržante Olbraitai,
tave nelengva rasti. Aš esu Erlas Harlanas.
Mano sūnus Bo dažnai rašydavo apie judviejų
draugystę.*

*Dėkoju tau už tai.
Paskutiniame laiške Bo paprašė, kad tuo atveju, jei
jam kas nors nutiktų toje pragaro skylėje, jo žemė čia,
Aliaskoje, atitektų tau.*

*Sklypas ne per didžiausias. Keturiasdešimt akrų ir
apgriuvusi trobelė. Darbštus žmogus gali čia pragyventi iš
žemės, atokiau nuo pamišėlių, hipių ir visos likusios šalies.*

*Telefono neturiu, bet gali man rašyti į Homerio paštą.
Anksčiau ar vėliau laišką gausiu.*

*Sklypas yra kelio gale, už sidabrinių vartų su karvės
kaukole, tiesiai prieš sudegusį medį prie tryliktosios mylios
stulpelio.*

*Dar kartą ačiū,
Erlas*

Mama pakėlė akis. Ji it paukštelis pakreipė galvą ir atidžiai įsi-
stebeilijo į tėtį.

— Tas vyras... tas Bo padovanojo mums namą? *Namą?*

— Tik pagalvok, — prapliupo tėtis, iš entuziazmo pašokęs nuo
kėdės. — Turėtume *savo* namą. Namą, kuris *priklauso* mums. Išgy-
ventume savarankiškai, augintume daržoves, susimedžiotume gyvū-
nų maistui ir būtume laisvi. Daugybę metų apie tai svajojome, Kora.
Gyventi paprastesnį gyvenimą kuo toliau nuo viso šito mėslo. Joks
viršininkas man nevadovautų, neaiškintų, kaip atlikti darbą, niekas
nedaužytų mano svajonių. Galėtume būti laisvi. Tik pagalvok.

— Palaukit, — įsiterpė Lenė. Net ir tėčiui ši permaina būtų didžiulė. — Aliaska? Norite vėl kraustytis? Mes ką tik atvykome.

Mama susiraukė.

— Bet... ten juk nieko nėra? Tik lokiai ir eskimai?

Tėvas trūktelėjo mamą už rankų ir pakėlė ją nuo kėdės su tokiu užsidegimu, kad ši net kluptelėjo ir įpuolė jam į glėbį. Lenė matė, kad tėvo entuziazmas persmelktas nuovargio ir desperacijos.

— Man to reikia, Kora. Man reikia vietos, kur vėl galėčiau įkvėpti. Kartais man atrodo, kad išsinersiu iš odos. Ten mane liausis kamavę prisiminimai, baigsis nesąmonės. Aš tą žinau. *Mums* to reikia. Viskas vėl bus kaip anksčiau, iki man susišikant gyvenimą Vietname.

Mama pakėlė veidą į tėtį, blyškus jos gymis ryškiai skyrėsi nuo tamsių tėčio plaukų ir įdegusios odos.

— Nagi, mažute, — įkalbinėjo tėtis. — Tik pagalvok...

Lenė matė, kaip mama atlyžta, keičia savo poreikius, taikydamosi prie vyro, įsivaizduoja naują savo asmenybę — Aliaskos gyventoją. Gal jai atrodė, kad tai tas pats, kaip ir EST, joga ar budizmas. Atsakymas. Mamai svarbiausia buvo ne kur, kada ar kodėl. Jai svarbiausias buvo *jis*. Užvis labiausiai mama troško, kad tėtis būtų laimingas, ji norėjo juo tikėti.

— Nuosavas namas, — ištarė mama. — Bet... dėl pinigų — galėtum paduoti prašymą pašalpai dėl kare patirtų sužalojimų gauti...

— Tik nepradėkim iš naujo, — atsiduso tėtis. — Pašalpos aš neprašysiu. Man reikia permainų. Nuo šiol su pinigais elgsiuosi atsargiau, Kora. Pažadu. Dar turiu šiek tiek grynųjų, kuriuos man paliko tėvukas. Nuo šiol mažiau gersiu. Užsirašysiu į tą veteranų paramos grupelę, kaip ir norėjai.

Lenė žinojo, kuo viskas baigsis. Jau buvo tai patyrusi. Galų gale nesvarbu, ko nori Lenė ar mama.

Tėtis troško naujos pradžios. Jam to reikėjo. O mamai reikėjo, kad tėtis būtų laimingas.

Sugrįžimas į Aliaską

Taigi, jie išbandys naują planą, naują vietą, tikėdamiesi ten rasti atsakymą. Iškeliaus visi drauge, pabėgs į Aliaską, vaikydamiesi naują svajonę. Lenė padarys kaip prašoma ir nesiraukys. Ji *vėl* taps naujoke mokykloje. Nes tai ir yra meilė.

ANTRAS SKYRIUS

Lenę pažadino griaustinio grūmojimas. Gulėjo lovoje, klausėsi lietaus teškenimo, įsivaizdavo, kaip po jos langu dygsta grybai, spraudžiasi išpurtusiomis nuodingomis kepurėlėmis iš purvo ir gundomai spindi. Vakar Lenė niekaip negalėjo užmigti, dar ilgai po vidurnakčio skaitė apie beribį ir pavojingą Aliaskos kraštą. Kraštovaizdžio aprašymas mergaitę netikėtai pavergė. „Paskutinė riba“* buvo panaši į tėvą. Didesnė už gyvenimą. Neaprėpiama. Šiek tiek pavojinga.

Kai aušra nudažė kambarį perlamutro atspalviu, Lenė išgirdo nežinia iš kur sklindančią muziką, vos girdimą radijo melodiją. „Hooked on a Feeling“. Ji nusispyrė antklodę ir išlipo iš lovos. Virtuvėje aptiko mamą, stovinčią priešais viryklę ir traukiančią cigaretę. Lempos šviesoje ji atrodė tarsi šmėkla iškarpytais, po nakties susivėlusiais šerkšno spalvos plaukais ir pilkšvai melsvų dūmų gaubiamu veidu. Mama vilkėjo taip nuskalbtus baltus berankovius marškinėlius, kad ant liekno jos juosmens šie kabojo it maišas, ir mūvėjo ryškiai rožines kelnaites išsitampiusiu elastiniu juosmeniu. Nedidelė violetinė mėlynė prie pat krūtinkaulio atrodė keistai graži, it kokia spindinti žvaigždė, pabrėžianti subtilius mamos bruožus.

— Turėtum miegoti, — prabilo mama.

Lenė priėjo ir padėjo galvą mamai ant peties. Ji kvepėjo rožėmis, „Jean Nate“ kvepalais ir cigaretėmis.

— Mes nemiegame, — atsiliepė Lenė.

„Mes nemiegame.“ Taip nuolat sakydavo mama. Tu ir aš. Jų dviejų ryšys buvo konstanta, paguoda, tarytum dar labiau sustipri-

* *The Last Frontier* (angl.) — Aliaskos pavadinimas.

nanti meilę jų panašumu. Suprantama, mamai išties buvo sunku išsimiegoti nuo tada, kai tėtis grįžo iš karo. Pabudusi nakties vidury Lenė vis užklupdavo motiną, slankiojančią po namus, apsigaubusią plazdančiu permatomu chalatu, gležną, išblyškusiu veidu, kuris be makiažo atrodydavo bespalvis, rūpesčių raukšlėmis išvagota kakta. Tamsoje motina pašnibždom kalbėdavosi su savimi, berdavo žodžius, kurių Lenei niekaip nepavykdavo nugirsti.

— Mes tikrai važiuosime? — paklausė Lenė.

Mama spoksojo į juodą kavą, burbuliuojančią stikliniame kavinuke.

— Tikriausiai, — mamos balse buvo girdėti viltis ir baimė.

Be abejo, tai būtų nuotykis, bet po jų nuotykių tiltu nutekėjo daug drumzlinio vandens, daugybė gerų pradžių nuvedė į prastas pabaigas.

— Kada?

— Pažįsti savo tėtį. Greitai.

— Ar galėsiu užbaigti mokslo metus?

Mama gūžtelėjo.

— Kur jis?

— Išėjo prieš auštant parduoti iš tėvo paveldėtos monetų kolekcijos. — Mama gurkstelėjo kavos ir pastatė puodelį ant stalviršio. — Aliaska. Viešpatie. Kodėl tada ne į Sibirą? — Nutilusi ji giliai užsitraukė cigaretę. Išpūtė dūmus. — Man reikia išsikalbėti su drauge.

— Aš tavo draugė.

— Tau trylika. Man trisdešimt. Turėčiau būti tavo *motina*. Reiktų pasistengti tai atsiminti.

Išgirdusi neviltį motinos balse Lenė išsigando. Puikiai žinojo, kaip viskas trupu — jos šeima, jos tėvai. Visi karo belaisvių vaikai puikiai žinojo, kad žmonės be galo lengva palaužti. Lenė vis dar se-gėjo spindinčią sidabrinę karo belaisvio apyrankę kapitonui, negrįžusiam namo pas šeimą, atminti.

Lenė matė, kokia mama išblyškusi. Jos garbanos buvo išsitar-

šiosios ir susivėlusios. Mama gėrė kavą iš raudono puodelio su užrašu „Moters vieta — rūmuose ir senatė“.

— Jam reikia progos. Naujos pradžios. Mums visiems reikia. Gal Aliaska ir bus atsakymas.

— Kaip kad buvo Oregonas, Snohomišas ir sėklų pakeliai, turėję mus apiberti pinigais. Nepamiršk dar tų metų, kai jis įsikalė į galvą, kad praturtės iš kiniško biliardo automatų. Gal galėtume bent jau palaukti iki mokslo metų pabaigos?

Mama atsiduso.

— Nemanau. Eik, pasiruošk į mokyklą.

— Šiandien nėra pamokų.

Mama ilgam nutilo, paskui tyliai ištare:

— Atsimeni mėlyną suknelę, kurią tėtis tau nupirko per gimtadienį?

— Taip.

— Apsirenk.

— Kodėl?

— Greičiau. Eik, apsirenk. Mudvi turim reikalų. Netrukus išvažiuojam... norim to ar ne.

Lenė suirzo ir sutriko, bet padarė, ko prašoma. Ji visada darydavo, ko prašoma. Taip buvo lengviau. Taigi nuėjo į savo kambarį ir rausėsi spintoje, kol surado suknelę.

„Su ja atrodysi graži kaip iš paveikslėlio, Rude.“

Bet ji taip neatrodė. Lenė puikiai žinojo, kaip atrodo: ištįsusi trylikametė plokščia krūtine, vilkinti neskoninga suknele, apnuoginanti liesas šlaunis, su kuria jos keliai priminė apvalias durų rankenas. Atrodo kaip mergaitė, kuri netrukus turėtų pražysti moteriškumu, bet akivaizdžiai dar nepažydo. Lenė beveik neabejojo esanti vienintelė mergaitė klasėje, kuriai dar neprasidėjo mėnesinės ir nepradėjo augti papai.

Ji sugrįžo į tuščią virtuvę, atsiduodančią pridedusia kava ir cigarečių dūmais, klestėjęjo ant kėdės ir atsivertė „Protėvių šauksmą“.

Mama iš savo kambario išlindo po geros valandos.

Lenė vos ją atpažino. Mama išsišukavo šviesius plaukus, susuko į mažą kuodelį ir papurškė laku; ji vilkėjo prigludusią avokadų žalumo poliesterio suknelę su sagutėmis ir diržu, slepiančią kūną nuo kaklo iki pirštų galiukų ir kelių. Dar mūvėjo nailonines kojines. Avėjo pensininkės bateliais.

— Griūk negyvas.

— Taip, taip, — atsiliepė mama, prisidegdama cigaretę. — Atrodau kaip tėvų komiteto kepinų mugės organizatorė.

Vos regimai žaižaravo jos vokai, patepti melsvais šešėliais. Mama prisilipdė dirbtines blakstienas, bet matėsi, kad lipdant jos rankos virpėjo, o ir akių kontūro linija buvo riebesnė nei įprastai.

— Kitų batelių neturi?

Lenė pažvelgė į savo lygiapadžius batelius apvaliomis nosimis, kuriuose pirštai pakildavo šiek tiek aukščiau už kulną. Kai Džoana Berkovic įsigijo tokius batelius ir visa klasė aikčiojo iš susižavėjimo, Lenė ilgai maldavo tėvų ir jai tokius nupirkti.

— Dar turiu raudonus sportbačius, bet vakar nutrūko raišteliai.

— Gerai. Tiek to. Važiuojam.

Lenė klusniai išsekė paskui mamą iš namų. Jos įsitaisė ant plyšusių raudonų aplamdyto, nugruntuoto šešiasdešimt septintųjų laidos „Mustango“ sėdynių. Bagažinė buvo apvyniota ryškiai geltona elastine virve, kad neatsidarinėtų.

Mama žvilgtelėjo į veidrodėlį, pasitikrino makiažą (Lenė buvo įsitikinusi, kad raktelis degimo spynelėje nepasisuktų, jei mama prieš tai nepasižiūrėtų į veidrodėlį ir neprisidegtų cigaretės). Ji dar kartą perbraukė lūpdažiu lūpas, sučiaupė jas ir išsišovusiu rankogalio galiuku nuvalė ne vietoje prilipusius dažus. Kai galiausiai liko patenkinta savo išvaizda, nulenkę veidrodėlį ir užvedė variklį. Įsijungęs radijas per mažas juodas kolonėles užkriokė „Midnight at the Oasis“.

— Ar žinojai, kad Aliaskoje galima mirti šimtais būdų? — pasiteiravo Lenė. — Galima nusiristi nuo kalno arba įlūžti, užlipus ant plosno ledo. Galima mirtinai sušalti arba mirti iš bado. Tave net gali *suėsti*.

— Be reikalo tėvas padovanojo tau tą knygą.

Mama įstūmė į grotuvą garso kasetę, ir pasigirdo Kerolės King balsas. „Jaučiu, kaip sudreba žemė...“

Mama uždainavo, jai pritarė ir Lenė. Kelias nuostabias minutes jiedvi praleido kaip normalūs žmonės: važiavo I-5 greitkelio Sietlo pusėn, kai priešais išdygdavo automobilis, mama persirikiuodavo į kitą eismo juostą, dviem pirštais spausdama cigaretę, uždėjusi ranką ant vairo. Sulig kiekvienu posūkiu pelenai grakščiai nusklėsdavo ant grindų.

Jos pravažiavo ilgą mašinų eilę, nusidriekusią prie degalinės, ir pastebėjo iškabą DEGALAI BAIGĖSI.

Už dviejų kvartalų mama sustojo priešais banką. Pastatė automobilį. Vėl pasitikrino makiažą, paliepė: „Lik čia“ ir išlipo iš mašinos.

Lenė pasilenkė ir užrakino dureles. Nulydėjo žvilgsniu mamą, einančią prie paradinio įėjimo. Tik ji ne ėjo, o plaukė. Mamos klubai švelniai siūbavo į šalis. Kora buvo graži moteris ir tą žinojo. Tai buvo dar viena jūdviejų su tėčiu vaidų priežastis — mamai skirti vyrų žvilgsniai. Tėtis negalėjo jų pakęsti, bet Lenė žinojo, kad mamai patinka dėmesys (nors ji niekada apie tai neprasitarė).

Po penkiolikos minučių išėjusi iš banko mama jau neplaukė. Dabar ji žygiavo gnauždama kumščius. Atrodė įpykusi. Tiksliau tariant, įsiutusi. Dantys buvo taip sukąsti, kad net išsišovė žandikauliai.

— Šunsnukis, — pareiškė mama atlapojusi dureles ir įsėdusi į mašiną. Pakartojo tą patį dar kartą, garsiai užtrenkusi dureles.

— Kas? — paklausė Lenė.

— Tavo tėtis ištuštino mūsų taupomąją sąskaitą. Bankas man neišduos kredito kortelės be tavo arba MANO tėvo parašo. — Mama prisidėgė cigaretę. — Viešpatie brangiausias, dabar 1974-ieji. Aš turiu darbą. Uždirbu pinigų. Tačiau moteris negali gauti kredito kortelės be vyro parašo. Nieko keista, kad moterys degina savo liemenėles. Nesąmonė.

Lenė nesuprato, kaip sudeginta liemenėlė padės moteriai gauti kredito kortelę.

— Čia vyrų pasaulis, mergyt, — pasakė mama ir užvedė mašiną. Ji skubiai išvairavo iš banko stovėjimo aikštelės ir nurūko gatvę.

Mama tiek kartų persirikiavo, kad Lenė sunkiai išsėdėjo ant sėdynės — vis nuslinkdavo į šoną. Ji taip susikaupusi stengėsi išsilaikyti, kad tik dar po kelių mylių susizgribo, jog jos pralėkė kalvų labirintą Sietlo centre ir jau važiuoja per ramų kvartalą medžiais apaugusia gatve pro išpūdingus namus su galingais, beprotiškai degalus ryjančiais automobiliais išgrįstose įvažose.

— Kad mane kur, — panosėje sumurmėjo Lenė. Ji šioje gatvėje lankėsi labai seniai. Prabėgo tiek daug metų, kad ši vieta bemaž išsitynė iš atminties.

Šiame kvartale esantys namai bylojo apie privilegijuotą šeiminkų padėtį. Betoninėse įvažose stovėjo naujutėliai kadilakai ir linkolnai.

Mama sustojo priešais didžiulį natūralaus pilko akmens namą rombo formos langais. Jis stūksojo ant nuožulniai besileidžiančios dailiai nupjautos pievos, kurią iš visų pusių rėmino nepriekaištingai išravėtos gėlių lysvės. Ant pievos nesimėtė nė vienas lapas.

— Oho. Jau daug metų čia nesilankėme, — ištarė Lenė.

— Žinau. Lik mašinoje.

— Na jau ne. Šį mėnesį dingo dar viena mergina. Nesėdėsiu viena šitoje šurpioje Sietlo gatvėje.

— Eikš, — paragino mama, išsitraukusi iš rankinės šepetį. Trūkelėjusi už rankos prisitraukė dukrą arčiau ir kibo į jos ilgus vario spalvos plaukus, tarsi šie būtų kuo nors prasikaltę.

— Ai! — aiktelėjo Lenė, kai mama ėmė pinti kasas, išlinkusias it vandens čiaupai abipus mergaitės galvos. Mama sugebėjo pasiekti, kad baisūs, nesutramdomi Lenės plaukai atrodytų dar klaidniau.

— Šiandien būsi klausytoja, Lenora, — paaiškino mama, rišdama į kasas kaspinus.

— Aš per didelė kasoms, — pasiskundė Lenė.

— Klausytoja, — pakartojo mama. — Pasiimk savo knygą, sėdėk kaip pelė po šluota ir leisk kalbėtis suaugusiems.

Ji atvėrė dureles ir išlipo. Lenė suskubo pasitikti mamą ant šaligatvio.

Mama čiupo dukrą už rankos ir nusitempė ją taku, iš abiejų pusių apsodintu išmoningai apkarpytomis gyvatvorėmis, vedančiu link didžiulių durų įmantriais senoviškais juodais vyriais.

Mama dirstelėjo į Lenę, sumurmėjo:

— Bus kas bus, — ir paspaudė skambutį.

Viduje sodriai nuaidėjo, tarsi būtų sugaudę bažnyčios varpai, o netrukus pasigirdo prislopinti žingsniai.

Po kelių akimirklų duris atvėrė Lenės senelė. Su griežto kirpimo baklažanų spalvos suknele, per liemenį sujuosta plonu dirželiu, ir trimis perlų karolių vijomis ant kaklo ji atrodė pasiruošusi pietauti su gubernatoriumi. Kaštoniniai plaukai buvo taip suraityti ir supurkšti laku, kad forma priminė šventinį ragaišį. Sodriai išdažytos akys suapvalėjo.

— Koralina, — sušnabždėjo senelė, žengė į priekį ir išskėtė rankas. Jos balse buvo girdėti tas pats melodingas pietietiškas akcentas, dėl kurio ir mamos žodžiai kartais suskambėdavo kaip daina.

— Tėtis namie? — paklausė mama.

Senelė nusivylusi atsitraukė, jos rankos nukaro prie šonų.

— Šiandien jis teisme.

Mama linktelėjo.

— Galime užteiti?

Lenė matė, kaip mamos klausimas nuvylė senelę — blyškia, nupudruota jos kakta nubangavo susimetusios raukšlės.

— Žinoma. Ir Lenora. Kaip malonu vėl tave pamatyti.

Senelė žingtelėjo atgal į šešėlius. Ji nuvedė viešnius trumpu koridoriumi, už kurio slėpėsi kambariai ir tarpduriai, prie laiptų, kurie vijosi į prietemoje skendintį antrą aukštą. Šis namas būtų puikiai derėjęs tais laikais, kai moterys nešiojo korsetus, o vyrai — cilindrus.

Viduje dvelkė citrininiu vašku ir gėlėmis.

Senelė nusivedė jas į uždara verandą namo gale su lenkto stiklo

langais ir milžiniškomis stiklinėmis durimis, kurioje vešėte vešėjo augalai. Čia stovėjo balti pinti baldai. Lenė buvo pasodinta prie staliuko, atsukto į sodą už namo.

— Kaip aš jūsų abiejų pasiilgau, — prabilo senelė. Paskui, tarsi nuliūdusi dėl savo prisipažinimo, apsisuko ant kulno, išėjo ir po valandėlės sugrįžo su knyga rankose. — Atsimenu, kaip mėgsti skaityti. Net būdama dvejų nepaleisdavai knygos iš rankų. Jau seniai tau nupirkau, bet nežinojau, kur nusiųsti. Ji taip pat raudonplaukė.

Lenė atsisėdo ir paėmė knygą, kurią buvo skaičiusi tiek kartų, kad ištisas pastraipas mokėjo mintinai. „Pepė Ilgakojinė“. Knyga jau nesnio amžiaus mergaitėms. Lenė jau seniai tokių nebeskaito.

— Ačiū, ponია.

— Vadink mane močiute, — tyliai paprašė senoji dama, jos balso buvo justis ilgesio gaida. Paskui senelė nusigręžė į mamą.

Ji nulydėjo mamą prie balto geležinio stalo šalia vieno iš langų. Čia pat stovinčiame paausnotame narvelyje ulbėjo du balti karveliai. Lenei atrodė, kad jiems turėtų būti liūdna — tiems skraidyti negalintiems paukščiams.

— Stebiuosi, kad mane įsileidai, — prabilo mama.

— Nebūk akiplėša, Koralina. Tu čia visada laukiama. Mudu su tėvu tave mylime.

— Neįsileidžiate tik mano vyro.

— Jis tave nuteikė prieš mus. Taip pat ir visus tavo draugus. Norėjo, kad būtum tik su juo...

— Nebenoriu vėl ginčytis. Mes iškeliavjame į Aliaską.

Senelė atsiėjo ant kėdės.

— Dėl Dievo meilės.

— Erntas paveldėjo namą ir sklypelį žemės. Auginsime savo daržoves, medžiosime ir gyvensime pagal savo taisykles. Gyvensime kaip senais laikais. Būsime pionieriai.

— Liaukis. Negaliu klausytis tokių paistalų. Seksi paskui jį į pasaulio kraštą, kur niekas negalės tau padėti. Mudu su tėvu taip sten-

gėmės apsaugoti tave nuo klaidų, bet tu vis atsisakai priimti pagalbą. Tau atrodo, kad gyvenimas — savotiškas žaidimas. Skraidžioji...

— Baik, — nukirto mama. Ji palinko į priekį. — Ar numanai, kaip man buvo sunku čia atvažiuoti?

Po šių žodžių stojo tylą, kurią pertraukdavo tik sparnų plazdesys ir burkavimas.

Verandoje atvėso, lyg padvelkus šaltam vėjui. Lenė būtų galėjusi prisiekti, kad prabangios permatomos užuolaidos supleveno, bet visi langai buvo uždaryti.

Lenė pabandė įsivaizduoti savo motiną šiame prakilniame, pasitempusiame, uždarame pasaulyje, bet nepavyko. Praraja tarp mergaitės, auklėtos šiuose namuose, ir moters, kuria mama tapo, atrodė neįveikiama. Lenė spėliojo, ar visos tos demonstracijos, kuriose jiedvi abi žygiavo, protestuodamos prieš atominę energiją ir karą, visi tie EST seminarai ir įvairiausios mamos išbandytos religijos tebuvo jos bandymas pasipriešinti tėvų parinktam gyvenimo būdui.

— Koralina, tai kvaila ir pavojinga, nedaryk to. Palik jį. Grįžk namo. Būk saugi.

— Aš jį myliu, mama. Argi negali pamėginti suprasti?

— Kora, — švelniai ištare senelė. — Bent kartą manęs paklausyk. Prašau. Jis pavojingas...

— Mes iškeliavame į Aliaską, — tvirtai režė mama. — Atėjau atsisveikinti ir... — ji nutilo, nebaigusi sakinio. — Padėsite mums ar ne?

Senelė ilgai tylėjo ir vis laužė blyškias, gyslotas rankas.

— Kiek šįkart nori? — galiausiai paklausė ji.

Važiuodama namo mama pešė vieną cigaretę po kitos. Radiją atsuko tokiu garsu, kad susikalbėti buvo neįmanoma. Gal ir gerai, nes Lenė, nors ir turėjo begalę klausimų, nežinojo, nuo ko pradėti. Šiandien ji užmetė akį į pasaulį, glūdintį po tuo, kurį pažinojo. Po kojomis iškilo erzinantys kauburiai, šen ten švysčiojo informacijos

nuotrupos. Mama Lenei beveik nieko nepasakojo apie gyvenimą iki pažinties su tėčiu. Jie drauge pabėgo, tai buvo nuostabi, romantiška istorija apie meilę, įveikusią visas kliūtis. Mama metė mokyklą ir „buvo gyva meilė“. Taip tėvai pasakodavo savo istoriją, tai buvo jų pasaka. Dabar Lenė suprato, kad, kaip ir visose pasakose, šioje taip pat buvo tankumynų, tamsių kampų, sudužusių širdžių ir iš namų pabėgusių mergaičių. Buvo pridaryta klaidų... Bet kokių?

Mama aiškiai pyko ant savo motinos, bet vis tiek kreipėsi į ją pagalbos ir gavo pinigų net nepaprašiusi. Lenė nieko nesuprato, bet jai pasidarė baisu. Neramu. Kaip motina su dukra gali taip susvetimėti?

Mama įsuko į jų keliuką ir išjungė variklį. Radijas nutilo, stojo tylą.

— Tavo tėvui nesakysime, kad gavau pinigų iš motinos, — prabilo mama. — Jis išdidus.

— Bet...

— Tai ne diskusija, Lene. Tėvui nieko nesakysi.

Mama išlipo iš mašinos ir garsiai užtrenkė dureles.

Sugluminta netikėto motinos įsakymo Lenė išlipo iš pridūmyto automobilio ir nusekė jai iš paskos pažliugusia pievele priešais namą, palei folksvageno dydžio atspurusius kadagių krūmus, netvarkingai lipančius vienas ant kito iki pat durų.

Viduje tėvas sėdėjo prie virtuvės stalo, nukrauto žemėlapiais ir atverstomis knygomis. Jis gėrė kokakolą iš butelio. Radijas ant stalo bliovė „Wasted Days and Wasted Nights“.

Joms įėjus tėvas pakėlė akis ir plačiai nusišypsojo.

— Ištyriau maršrutą. Pervaziuosime Britų Kolumbiją ir Jukoną. Laukia maždaug du tūkstančiai keturi šimtai mylių. Mes pasiruošėme anksčiau, nei planavome. Išvykstame po keturių dienų. Ponios, pasižymėkite savo kalendoriuose naujo gyvenimo pradžios dieną.

— Bet mokslo metai nesibaigė... — bandė prieštarauti Lenė.

— Kam rūpi ta mokykla? Čia tikrasis išsilavinimas, Lene, — atkirto tėtis. Jis pažvelgė į mamą. — Pardaviau savo mašiną, mone-tų kolekciją ir gitarą. Mūsų kišenės ne visai tuščios. Iškeisime tavo mustangą į autobusiuką, bet šlamantieji tikrai praverstų.

Lenė pašnairavo į mamą ir sugavo jos žvilgsnį.

Nesakyk.

Lenei buvo nesmagu. Juk meluoti negalima? Nutylėjimas šįkart neabejotinai prilygo melui.

Vis dėlto Lenė nepratarė nė žodžio. Jai nė nedingtelėjo nepaklusti motinai. Šiame plačiame pasaulyje, — žinant, kad jie išsikraus-
to į Aliaską, pasaulis dar patrigubėjo, — mama buvo vienintelis tik-
ras dalykas Lenės gyvenime.

TREČIAS SKYRIUS

— **L**ene, mažute, sėsk. Beveik atvažiuvom! Ji prabudo ir sumirksėjo. Pirmiausia pastebėjo bulvių traškučių trupiniais nusėtą sterblę. Šalia gulėjo atvers-tas laikraštis, saldinių popieriukai. Lenės numylėta „Žiedo brolijos“ knyga minkštais viršeliais stirksojo it palapinė, išsiskėtusiais pageltu-siais plonyčiais lapais įsirėmusi į „Socialinių mokslų“ vadovėlį. Bran-giausias Lenės turtas, „Polaroid“ fotoaparatas, kabojo jai ant kaklo.

Kelionė į šiaurę didžiāja dalimi neasfaltuotu Aliaskos—Kanados greitkelio buvo nuostabi. Pirmosios tikros šeimos atostogos. Dienos kelyje, šviečiant skaisčiai saulei, naktys palapinėje šalia šniokšciančių upių ir tyliai sruvenančių upelių. Ant laužo kepti dešrainiai vakarie-nei, sausainiai su lydytais zefyrais desertui, pasakojamos istorijos ir svajonės, ką ras kelio gale. Lenė kaip gyva nebuvo mačiusi tėvų tokių laimingų. O ypač tėčio. Jis juokėsi, šypsojosi, šmaikštavo ir pažadėjo nukabinti mėnulį nuo dangaus. Tapo tuo tėčiu, kurį Lenė atsiminė iš anksčiau. Mama tikėjo kiekvienu jo žodžiu.

Paprastai Lenė keliaudavo įbedusi nosį į knygą, bet šįkart vaiz-das už lango dažnai prikaustydavo jos dėmesį, ypač važiuojant pro gražiuosius Britų Kolumbijos kalnus. Apsupta nuolat besikeičiančio kraštovaizdžio, Lenė sėdėjo autobusiuko gale, dėdamasi Frodu ar Bilbu, išsiruošusiu į savo sunkų žygį.

Čia jie pagaliau bus laimingi. Lenė ras sau vietą, susiras draugų ir pagaliau pritaps. Mama su tėčiu liausis vaidytis.

Bent kartą Lenė tuo patikėjo.

Aplamdytas folksvagenas ant kažko užvažiavo — gal ant šali-gatvio — ir daiktai viduje pažiro ant grindų, nuriėdėjo prie kuprinių ir dėžių su daiktais. Kai jie sustojo, lydimi stabdžių cypimo ir pris-

vilusios gumos bei išmetamųjų dujų dvoko, autobusiuko grindimis nusirito įlenkta „Pringles“ skardinė.

Pro purvinus, sutrėkštais uodais aplipusius langus sruvo saulės spinduliai. Lenė persiropštė per negrabiai susuktą miegmaišių kalną ir pravėrė šonines dureles. Jų vaivorykšte papuošta vėliavėlė „Trūks plyš į Aliaską“ plazdėjo šaltame vėjyje, jos kampus prilaikė pilkos lipniosios juostos atraižos.

Lenė išlipo iš autobusiuko.

— Atvažiuome, Rude, — tėtis priėjo prie Lenės ir uždėjo ranką jai ant peties. — Pasaulio kraštas. Homeris, Aliaska. Žmonės čia suvažiuoja pasipildyti atsargų. Tai tarsi paskutinis civilizacijos postas. Sakoma, kad čia baigiasi žemė ir prasideda jūra.

— Nieko sau, — nusistebėjo mama.

Visi trys stovėjo šalia dulkėto, purvino autobusiuko su dėžėmis ant stogo.

Net ir prisiziūrėjusi nuotraukų bei perskaičiusi daugybę straipsnių ir knygų, Lenė nebuvo pasiruošusi tam, ką pamatė, — laukiniam, kvapą gniaužiančiam Aliaskos grožiui. Ši vieta atrodė nežemiška, stebuklinga savo neaprėpiama erdve: tai buvo su niekuo nesulyginamas palei horizontą nusidriekusių baltų ledynų, aštriomis viršūnėmis susmigusių į giedrą rugiagėlių žydrumo dangų, kraštovaizdis. Saulės nutvieksta Kačemako įlanka priminė aukštos prabos sidabro lakštą, saulėje žaižaruojančios bangos ritosi į pilką smėlio krantą. Įlanka atrodė nusėta laivelių. Oras buvo persismelkęs sodriu, sūriu jūros kvapu. Vėjyje sklendantys paukščiai tarsi iš niekur nieko smigdavo žemyn ir vėl pakildavo.

Garsioji Homerio nerija, apie kurią Lenė buvo skaičiusi, pasirodė esąs įlankoje užlinkęs puspenktos mylios ilgumo žemės rėžis. Pakrantėje ant polių stirksėjo tarsi į karnavalą susibūrusios spalvingos lūšnelės — ši vieta traukė akį spalvomis, gyvumu ir nepastovumu, mat čia nuotykių ištroškę keliautojai paskutinį kartą sustodavo pasipildyti kuprines atsargų prieš traukdami į neištyrinėtus Aliaskos tyrus.

Lenė pakėlė „Polaroidą“ ir pradėjo pleškinti taip greitai, kiek tik leido fotoaparatas. Ausyse netilo čirpantis nuotraukas spjaudančio aparato dūzgimas. Ji traukė vieną lapelį po kito, vaizdai išryškėdavo akyse. Ant polių virš vandens sutūpę pastatai įgaudavo kontūrus spindinčio balto popieriaus stačiakampiuose.

— Mūsų žemė ana ten, — pasakė tėtis, rodydamas į vešlių žalių kauburių vėrinį miglos gaubiamoje tolumoje už Kačemako įlankos. — Mūsų naujieji namai. Nors formaliai gyvensime Kenajaus pusiasalyje, bet sausumos kelio nėra. Milžiniški ledynai ir kalnai atkirto Kaneką nuo žemyninės dalies. Taigi teks arba skristi, arba plaukti.

Mama priėjo prie Lenės. Su platėjančiais džinsais žemu liemeniu, pinikais apsiūtais berankoviais marškinėliais, blyškiaveidė ir šviesiaplaukė mama atrodė lyg išskaptuota iš pastelinių šios vietos spalvų, tarytum angelas, nusileidęs ant jo laukusio kranto. Čia pritiko net ir jos juokas, skambantis it prie parduotuvių kabančių vėjo varpelių aidas. Vėsus vėjas prilipdė palaidinę prie liemenėlės nevaržomų mamos krūtų.

— Ką manai, mergyt? Šis miestelis pranoko visas mano viltis.

— Čia šaunu, — atsakė Lenė. Ji dar sykį spragtelėjo fotoaparatu, bet joks rašalas ir popierius negalėjo perteikti kalnų grandinės didybės.

Tėtis atsigręžė į jas toks išsišiepęs, kad per raukšles veido nesimatė.

— Keltas į Kaneką išplaukia rytoj. Eime, pasistatysime palapinę prie vandens ir pasivaikščiosime. Ką pasakysite?

— Valio! — sutartinai sušuko Lenė su mama.

Jiems važiuojant negrįsta gatvele, Lenė prispaudė nosį prie stiklo ir stebėjosi aplink atsivėrusį pasaulį. Tie keli matyti namai buvo gan eklektiški — didžiuliai pastatai spindinčiais langais stovėjo šalia pašiūrių, sudurstyti iš lipniąja juosta sutvirtintų plastiko lakštų. Buvo smailiastogių trobelių, lūšnų, surenkamųjų namų ir namelių ant ratų. Pakelėje stovinčių autobusų langus dengė užuolaidos, prie-

šais juos stovėjo kėdės. Kai kurie kiemai buvo iščiustyti ir aptverti baltomis tvoromis. Kituose riogsojo surūdijusio metalo laužo krūvos, neveikiantys automobiliai ir seni prietaisai. Dauguma kiemų buvo tik pusiau aptvarkyti. Ko gero, Aliaskoje tai įprasta. Namai buvo apkalti įvairiausių medžių, kokių tik statytojams pavyko išsikaulyti, lentelėmis. Parduotuvės veikė visur, tiek surūdijusiame namelyje ant ratų, tiek naujutėlaičiame rąstiniame pastate, tiek pakelės pašiūrėje. Šis miestelis buvo ne iš tvarkingiausių, visgi ne toks užkampis, kaip Lenė tikėjosi.

Pasukus ilgo, pilko paplūdimio link tėtis pagarsino radiją. Autobusiuko padangos nugrimzdo į smėlį, greitis sumažėjo. Kiek akys užmatė pakrantėje stovėjo sunkvežimiai, furgonai ir lengvosios mašinos. Aiškiai buvo matyti, kad žmonės čia gyvena, susiradę bet kokią stogą virš galvos: įsikūrę palapinėse, sugedusiuose automobiliuose, lūšnose, suręstose iš jūros išplautų medžių gabalų ir brezento.

— Juos vadina Nerijos Žiurkėmis, — paaiškino tėtis, dairydamasis vietos sustoti. — Šie žmonės dirba nerijos konservų fabrikuose ir pervežimo įmonėse.

Jis įvairavo į laisvą vietą tarp purvu nutaškymo „Econoline“ furgono su Nebraskos numeriais ir gelsvai žalio „Gremlin“ su lipniąja juosta užklijuotais kartoniniais langais. Olbraitai pasistatė palapinę ant smėlio ir dėl saugumo pritvirtino prie autobusiuko buferio. Jūra dvelkiantis vėjas paplūdimyje pūtė dar atkakliau.

Priešais juos ištisas mylias driekėsi tviskantys įlankos vandenys, tolumoje atsiremiantys į baltą kalnų grandinę. Bangos tyliai šnabždėdamos ritosi ant smėlio ir traukėsi atgal. Žmonės aplink mėgavosi gyvenimu, svaidė skraidukus šunims, krovė laužus ant smėlio arba stūmė į vandenį kajakus. Žmonių keliamas šurmulyš šiame didžiuliam pasaulyje atrodė nereikšmingas ir laikinas.

Olbraitai praleido dieną vaikštinėdami šen bei ten kaip tikri turistai. Mama su tėčiu nusipirko alaus „Kandaus šuns“ smuklėje, o Lenė — ledų vienoje nerijos pašiūrėje. Paskui jie rausėsi „Išganymo

armijos“ dėžėse, kol visiems trims surado reikiamo dydžio guminius batus. Lenė už penkiasdešimt centų nusipirko penkiolika senų knygų (daugumą vienaip ar kitaip apgadintų ir sulietų vandeniu). Tėtis įsigijo aitvarą paskraidinti paplūdimyje, o mama įbruko Lenei kelis dolerius ir paragino:

— Nusipirk fotoplokštelių, dukryte.

Mažame restoranelyje pačiame nerijos gale Olbraitai susėdo prie iškylų stalo lauke ir suvalgė šviežiai sugautą krabą — Lenę apžavėjo salsvas ir sūrus baltos krabo mėsos, padažytos į ištirpdytą svietą, skonis. Virš galvų klykiantys kirai reikalavo gruzdintų bulvyčių ir batono.

Lenė neprisiminė geresnės dienos savo gyvenime. Tėvai sutarė gerai kaip niekad, atrode įsimylėję iki ausų. Pirmą sykį šviesi ateitis rodėsi ranka pasiekiamą.

Kitą rytą jie autobusiuku įvažiavo į gremėzdišką keltą „Tustamena“ (vietiniai jį vadino „Tasčiu“), priklausantį „Aliaskos jūrų keliui“. Tvirtas senas laivas, regis, naujai perdažytas, aplankydavo nuošalius miestelius — Homerį, Kaneką, Seldoviją, Olandų uostą, Kodjaką ir laukines Aleutų salas. Vos tik pastatė autobusiuką į vietą, visi trys išpuolė lauk ir nubėgo prie turėklų. Denyje buvo pilna žmonių, dauguma jų — ilgaplaukiai barzdočiai, užsimaukšlinę kepures su snapeliais, vilkintys languotais flaneliniais marškiniais, dygsniuotomis pūkinėmis liemenėmis, susikišę purvinus džinsus į rudus guminius batus. Buvo ir keli studentiško amžiaus hipiai, kuriuos išdavė kuprinės, batikiniai marškinėliai ir sandalai.

Didžiulis keltas atbulas, raugėdamas dūmais, pajudėjo iš vietos. Kone išsyk Lenė pastebėjo, kad vanduo Kačemako įlankoje ne toks ramus, kaip atrode saugiai žiūrint nuo kranto. Čia jis nebuvo nei sidabrinis, nei lygus. Jūra buvo nerami, blykčiojanti baltomis bangų keteromis, pavojinga. Bangos daužėsi viena į kitą, purslais taškydamos laivo bortus. Vaizdas atrode nepakartojamas, magiškas, laukinis. Lenė pripyškino mažiausiai tuziną nuotraukų ir susikišo jas

į kišenę. Vėliau peržiūrės ir kiekvieną įdėmiai išanalizuos. Gal net susmaigstys į koliažą ant kambario sienos.

Iš bangų iškilo orkų būrelis, ant uolų tįsoję jūrų liūtai pasitiko jas riaumojimu. Ūdros maisto ieškojo rudadumblių sąžalynuose palei sunkiai prieinamus krantus.

Keltas pasuko ir nupukšėjo aplink smaragdo žalumo kalvą.

Čia driekėsi tylus pasaulis, apsaugotas nuo įlankoje švilpiančių vėjų. Susiglaudusios žalios salos. Žaliuojantis, vešintis kraštovaizdis laukiniais, uolėtais krantais su šen bei ten stirksančiais medžiais.

— Tuoj priplauksime Kaneką! — paskelbė garsiakalbis. — Kita stotelė — Seldovija!

— Olbraitai, judinamės. Grįžtam į autobusiuką! — nusijuokė tėtis.

Jie prasispraudė pro eile sustatytas mašinas, susirado autobusiuką ir sulipo vidun.

— Nekantrauju pamatyti naujus namus, — prisipažino mama.

Keltas įplaukė į doką, Olbraitai išvažiavo krantan ir plačiu žvyrkeliu ėmė kilti į kalną. Kelias iš abiejų pusių buvo apaugęs medžiais. Kalvos viršūnėje stovėjo suklypusi balta nusklembtomis lentelėmis apkalta bažnyčia su mėlynu kupolo formos bokšteliu, ant kurio puikavosi rusų stačiatikių kryžius su trim skersiniais. Jos pašonėje statinių tvora juosė kapinaites, nubarstytas mediniais antkapiniais kryžiais.

Pasiekę kalvos viršūnę Olbraitai nusileido kitoje pusėje ir pagaliau išvydo Kaneką.

— Pala, — pratarė Lenė, spoksodama pro purviną langą. — Negali būti, kad čia visas miestelis.

Ji matė ant žolės stovinčius namelius ant ratų su priešais sustatytomis kėdėmis, namus, kuriuos Vašingtone vadintų lūšnomis. Priešais vieną iš lūšnų buvo prirakinti trys perkarę šunys, visi trys stovėjo ant sukežusių būdų ir pasiutusiai skalijo bei viauksėjo. Žole apžėlęs kiemas buvo išvagotas duobėmis ir nuobodžiaujančių šunų išraustais grioveliais.

— Tai senas miestelis, garsėjantis pasididžiavimo verta istorija, — atsiliepė tėtis. — Pirmiausia čia įsikūrė vietiniai, paskui atkeliavo rusų kailių prekeiviai, o juos išstūmė aukso ieškotojai. 1964 metais Kaneką supurtė toks stiprus žemės drebėjimas, kad žemė per sekundę smuktelėjo penkiomis pėdomis. Namai subyrėjo ir sukrito į jūrą, kečiai sulinko ir perlūžo pusiau.

Lenė spoksojo į kelis aplūžusius, šleivus pastatus atsilaupiusiais dažais, kuriuos jungė sutrūnijęs lentų takas; miestelis stiebėsi ant polių virš dumblėtos seklumos. Už dumblo matėsi uostas, pilnas žvejų laivelų. Pagrindinė gatvė negrįsta. Visas miestelis tilpo į vieną kvartalą.

Mergaitei iš kairės stovėjo smuklė „Nartusis briedis“. Pastatas buvo aprūkęs ir pajuodęs, aiškiai po gaisro. Pro purvinus langus Lenė įžiūrėjo viduje sėdinčius nuolatinis lankytojus. Žmonės, geriančius dešimtą ryto, ketvirtadienį, ugnies nuniokotame pastate.

Į įlanką žvelgiančioje gatvės pusėje Lenė pastebėjo uždarytą pensoną, veikiausiai pastatytą rusų kailių prekeiviams apgyvendinti daugiau nei prieš šimtą metų. Kaimynystėje spintos dydžio užkandinė „Kimba“ viliojo svečius praviromis durimis. Lenė įžiūrėjo viduje prie prekystalio susispietusių kelis žmones. Pro pravirus autobusiuko langus įsikverbė čirškinamo kumpio ir taukuose keпамų kiaušinių kvapas. Prie įvažiavimo į uostą stovėjo keli triračiai automobiliai.

— Kur mokykla? — staiga supanikavo Lenė. Kaip ji susiras draugų tokia mažučiame miestelyje? Ar čia *išvis* yra jos amžiaus vaikų?

Čia ne miestelis, o greičiau atokus prekybos postas. Vieta, kurią galėtum aptikti, leidžsis su keliautojų vilkstine į vakarus prieš šimtą metų, vieta, kurioje niekas neužsibūdavo.

Tėtis sustojo priešais siaurą, smailiastogį Viktorijos laikų stiliaus namą, kuris kadaise veikiausiai buvo mėlynas, bet dabar toji spalva išsidavė tik pro vietomis lopais atšokusius dažus. Įmantriomis paaukuotomis raidėmis ant lango buvo išraitytas pavadinimas „Prabuotojo biuras“. Kažkas po pavadinimu lipniąja juosta priklijavo ranka rašytą užrašą „Parduotuvė / Įvairios prekės“.

— Eime, pasiklausime kelio, Olbraitai.

Mama greitai išlipo iš autobusiuko ir nuskubėjo į parduotuvę, simbolizuojančią nedidukę vietinę civilizaciją. Vos tik pravėrus duris virš galvos sutilindžiavo varpelis. Lenė nedrąsiai nusekė paskui mamą ir pavijusi apglėbė ją per liemenį.

Pro parduotuvės langus joms už nugaros žyrantys saulės spinduliai nutvieskė priekinę patalpos dalį, o likusius tris ketvirčius apšvietė tik virš galvos kabanti elektros lemputė be gaubto. Parduotuvės galas skendėjo šešėliuose.

Viduje atsidadė sena oda, viskiu ir tabaku. Ant sienų kabėjo eilės lentynų — Lenė įsispoksojo į pjūklus, kirvius, kaplius. Kailinius sniegbačius ir guminius žvejų aulinius. Krūvas kojinių. Dėžes, pilnas ant galvos tvirtinamų žibintų. Ant stulpų kabančius plieninius spąstus ir grandines. Lentynose, kampuose ir ant stalų gulėjo mažiausiai tuzinas gyvūnų iškamšų. Karališkoji laiša, amžiams įkalinta ant spindinčios medinės plokštės; čia buvo ir briedžių galvų, ragų, baltų gyvūnų kaukolių. Kampe dulkes rinko lapės iškamša. Kairėje buvo sudėtas maistas: čia rikiavosi bulvių maišai ir svogūnų kibirėliai, lašišų, krabų ir sardinių konservų stirtos, ryžių, miltų ir cukraus maišai. Bidonai „Crisco“ riebalų. Gulėjo audeklų rietimai — daugiausia languotos flanelės arba džinsinio audinio; riogsojo krosnių dalys. Buvo ir Lenės mėgstamiausias užkandžių skyrelis, kuriame gražūs, spalvingi saldinių popieriukai priminė jai namus: čia rikiavosi „Pringles“ bulvių traškučių skardinės, irisinio pudingo indeliai ir dribsnių dėžutės.

Ši parduotuvė būtų pritikusi Lorai Ingals Vailder*.

— Pirkėjai!

Lenė išgirdo, kaip kažkas suplojo delnais. Iš šešėlių išniro augalota juodaodė sukritusia afrikietiška šukuosena. Ji buvo aukšta, plačiapetė ir tokia didžiulė, kad turėjo pasisukti šonu, liūdama iš už lakuoto medinio prekystalio.

* Lora Ingalls Wilder (1867—1957) — rašytoja, knygų vaikams serijos „Namelis pririjose“ autorė.

Moteris pripuolė prie mamos su Lene; ant storų jos riešų tarškėjo kaulinės apyrankės. Ji buvo sena, mažiausiai penkiasdešimties. Segėjo ilgą džinsinį skiautinių sijoną, mūvėjo skirtingas vilnones kojines, avėjo sandalus atvirais galais ir vilkėjo atsagstytus ilgus mėlynus marškinius, iš po kurių kyšojo išblukę marškinėliai. Ant plataus odinio diržo, juosiančio liemenį, kabėjo į makštis įkištas peilis.

— Prašom apsidairyti! Žinau, atrodo, kad viskas sumesta bet kaip ir nieko neįmanoma rasti, bet aš žinau, kur viskas sudėta, net ir tarpikliai bei AAA baterijos. Beje, žmonės mane vadina Didžiąja Mardže.

— Ir tu jiems leidi? — paklausė mama ir nusišypsojo savo žaviąja šypsena, kuri pakerėdavo žmones ir priversdavo juos atsakyti tuo pačiu.

Didžiosios Mardžės juokas nuskambėjo skardžiomis papliūpomis, tarsi jai trūktų oro.

— Dievinu humorą suprantančias moteris. Su kuo turiu malonumo susipažinti?

— Kora Olbrait, — prisistatė mama. — Čia mano dukra Lenė.

— Sveikos atvykusios į Kaneką, damos. Pas mus užklysta ne daug turistų.

Tėtis įėjo į parduotuvę pačiu laiku, kad ją pataisytų:

— Mes vietiniai. Ką tik atvykome.

Didžioji Mardžė įbedė smakrą į krūtinę, ir jos pagurklis susimetė trilinkas.

— Vietiniai?

Tėtis ištiesė ranką.

— Bo Harlanas paliko man savo žemę. Mes atsikraustome.

— Po šimts perkūnų. Aš jūsų kaimynė, Mardžė Berdsol, gyvenu vos už pusės mylios. Pamatysite ženklą. Dauguma čia gyvena savo jėgomis, laukinėmis sąlygomis, bet mums pasisekė, kad šalia yra kelias. Džiaugsitės, kai pavasarį patvinusios upės ir dumblas užkirs kelius į atokesnes vietas. Ar turite visko, ko prireiks? Jei norite, galiu

parduotuvėje atidaryti jums sąskaitą. Atsiskaitysite grynaisiais arba ką nors duosite mainais. Čia taip priimta.

— Būtent tokio gyvenimo mes ir ieškome, — pasakė tėtis. — Prisipažinsiu, su pinigais striuka, todėl galėčiau ką nors pasiūlyti mainais. Esu velniškai geras mechanikas. Galiu sutaisyti kone visus variklius.

— Turėsiu omenyje ir kitiems pasakysiu.

Tėtis linktelėjo.

— Gerai. Mielai paimtume kumpio. Gal saikelį ryžių. Dar kelias baterijas.

— Tenai, — Didžioji Mardžė dūrė pirštu. — Už kirvių ir kirvukų lentynos.

Tėtis nuėjo nurodyta kryptimi į šešėlių temdomą parduvė dalį. Lenė išgirdo, kaip jis pradėjo raustis dėžėse, tarškindamas jų turinį.

Didžioji Mardžė atsigręžė į mamą ir vertinančiu žvilgsniu nužvelgė ją nuo galvos iki kojų.

— Spėju, tai buvo tavo vyro svajonė, Kora Olbrait, ir atvažiavote čia per daug nesukdami galvos, kas ir kaip.

Mama nusišypsojo.

— Mes niekada neplanuojam, Didžioji Mardžė. Taip įdomiau gyventi.

— Ką gi. Gyvenant čia prireiks ištvermės, Kora Olbrait. Tau ir tavo dukrai. Negalėsi vien kliautis vyru. Turėsi sugebėti išgelbėti save ir savo gražuolę dukrą.

— Skamba gan dramatiškai, — tarstelėjo mama.

Didžioji Mardžė pasilenkė, sugriebė didžiulę kartoninę dėžę ir atitempė ją prie mamos. Įniko joje raustis — juodi pirštai švysčiojo tarsi pianisto, žvangėjo metalas, — kol galiausiai ištraukė ryškiai oranžinius švilpukus su juodomis virvelėmis. Didžioji Mardžė užkabino po švilpuką mamai ir Lenei ant kaklo.

— Pirmoji pamoka: Aliaskoje nevalia vaikščioti tyliai ir be ginklo. Bent jau ne taip toli nuo civilizacijos ir ne šiuo metų laiku.

— Bandai mus įbauginti? — pasiteiravo mama.

— Dar ir kaip, kad mane kur. Baimė šiose vietose prilygsta sveikam protui. Kora, čia atsikrausto daugybė žmonių. Atsiveža sandalus, fotoaparatus ir svajones apie paprastesnį gyvenimą. Tačiau kasmet dingsta penki iš tūkstančio Aliaskos gyventojų. Paprasčiausiai dingsta. O dauguma svajoklių... na, jie net pirmos žiemos neatlaiko. Nesitveria savame kailyje grįžti į pasaulį su kinu po atviru dangumi ir šildymu, kurį įjungi ir išjungi vienu mygtuko paspaudimu. Ir su saulės šviesa.

— Tavęs paklausius, gyvenimas čia atrodo pavojingas, — apsi-
niaukė mama.

— Į Aliaską atkeliauja dviejų tipų žmonės, Kora. Tie, kurie kažkur bėga, ir tie, kurie bėga nuo kažko. Pastarųjų vertėtų pasisaugoti. Be to, čia saugotis reikia ne tik žmonių. Pati Aliaska vieną akimirką gali būti Miegančioji Gražuolė, o kitą — jau šavalka su nupjautvamzdžiu rankose. Turime tokią patarlę: čia gali suklysti vieną kartą. Antra klaida tave pribaiigs.

Mama prisidėgė cigaretę. Jos ranka virpėjo.

— Tau dar reikėtų padirbėti su svečių pasitikimu, Mardže.

Didžioji Mardžė vėl nusikvatojo.

— Kaip pirštu į akį, Kora. Šituose tyruose mano bendravimo įgūdžiai nuėjo vėjais. — Moteris nusišypojo ir padrąsinamai spustelėjo liesą mamos petį. — Štai ką tau bus malonu išgirsti: mūsų bendruomenė Kaneke labai tvirta. Šioje pusiasalio pusėje ištisus metus gyvena mažiau nei trisdešimt žmonių, bet saviškiams mes rūpinamės. Mano sklypas šalia jūsiškio. Jei ko nors prireiks — bet ko, — įsijunk radijo stotelę. Atbėgsiu tekina.

Tėtis ant vairo pasidėjo lapą, ant kurio Didžioji Mardžė nubraižė jiems žemėlapi. Kaneką vaizdavo didelis raudonas apskritimas, iš kurio šovė vienintelė linija. Tai buvo Kelias (anot Mardžės, vienintelis),

vedantis iš miestelio į Ūdrų užutėkį. Palei tiesią liniją mirgėjo trys kryžiukai. Pirmasis — Didžiosios Mardžės sodyba, už jos — Tomo Volkerio namas ir galiausiai Olbraitų sklypas pačiame linijos gale. „Tomas Volkeris gyvena vos už ketvirčio mylios, aš — už pusmylės. Čia mes visi kaimynai. Dauguma vietinių kliaunasi tik savo jėgomis. Daugelio jų nepamatysit, kol žiemą užšalusios upės virs keliais.“

— Taigi, — prabilo tėtis, — pavažiuosime dvi mylias už Varveklį upelio ir pamatysime Tomo Volkerio valdas, pažymėtas metaliniais vartais. Mūsų sklypas truputį toliau. Kelio gale, — užbaigė jis ir, išvažiuavęs iš miestelio, leido žemėlapiui nuslysti ant grindų. — Mardžė užtikrino, kad nepražiopsosime.

Autobusiukas burgzdamas užriedėjo ant išklerusio tilto, nutiesto per krištolo žydrumo upę. Priešais driekėsi žliugsintys pelkynai, nužerti geltonais ir rausvais žiedais, už jų matėsi aerodromas, kuriame stovėjo keturi nedideli aptriušę lėktuvai.

Iškart už aerodromo žvyrkelis virto purvo ir akmenų mase. Abipus kelio tankiai augo medžiai. Olbraitų mašinos langai dabar buvo nutaškyti purvu ir išsitrėskusiais uodais. Duobės, dydžiu prilygstančios vaikiškiems baseinams, šokdino tarškančią autobusiuką.

— Eik tu peklon! — nusikeikdavo tėtis kaskart, jiems nuskriejus nuo sėdynių.

Aplink nebuvo nė vieno namo, jokio civilizacijos ženklo, kol galiausiai pasiekė įvažiavimą, užgrioztą surūdijusiu metalo laužu ir trūnijančiais automobiliais. Ranka išraitytas užrašas skelbė „Berdso!“.

Paskui kelias dar labiau suprastėjo. Duobės pasidarė dar gilesnės. Jie važiavo granito, išvirtusių medžių ir dumblo balų kratiniu. Iš visų pusių žėlė aukštos žolės, spygliuoti krūmai ir vaizdą užstojančios medžiai. Tolumoje kyšojo kalnų viršūnės, vis dar padengtos sniegu.

Dabar Olbraitai *išties* atsidūrė nežinia kokiuose tyruose.

Įveikę dar vieną kelio gabalą, jie privažiavo nubalusią karvės kaukolę ant surūdijusių metalinių vartų.

— Prisipažinsiu, kaimynai, puošiantys namus negyvais gyvū-

nais, man kelia šioką tokį įtarimą, — ištarė mama, įsitvėrusi į durelių rankeną, kuri pasiliko jos delne, autobusiukui įsmigus į duobę.

Tėtis staigiai išmynė stabdžius. Už dviejų šimtų pėdų jie būtų nusiritę nuo skardžio.

— Viešpatie, — aiktėlėjo mama.

Kelias dingio, vietoj jo šiaušėsi brūzgynai ir dunksojo granitinė atbraila. Žemės kraštas. Tiesiogine prasme.

— Atvykome!

Tėtis išsoko iš autobusiuko ir užtrenkė dureles.

Mama pažvelgė į Lenę. Abi galvojo tą patį: čia nieko nėra, tik medžiai, dumbblas ir skardis, galėjęs prazuodyti jų gyvybes rūke. Jos išlipo iš autobusiuko ir susiglaudė. Netoliese — matyt, už priešais dunksančio skardžio, — šniokšdamos dužo bangos.

— Jūs tik pažiūrėkit! — Tėtis išskėtė rankas, tarsi norėdamas viską apkabinti. Atrodė, lyg jis akyse augtų ir tvirtėtų, tarytum šakas ištiesęs medis. Jam *patiko* tuštuma, kurią matė tvyrant aplink. Tėtis dėl to čia ir atvažiavo.

Į sklypą vedė siaura perėja tarp stačių skardžių, į kuriuos daužėsi vandenyno bangos. Bangų mūša buvo kurtinanti. Lenei dingtelėjo, kad žaibas arba žemės drebėjimas galėtų atplėšti šitą rėželį nuo žemyno ir paleisti dreifuoti salą-tvirtovę vandenynė.

— Čia mūsų įvažą, — paskelbė tėtis.

— Įvažiavimas? — perklausė mama, spoksodama į takelį tarp medžių. Atrodė, kad daugelį metų niekas juo nevaikščiojo. Ant tako stiepėsi tuzinai liaunų alksnių.

— Bo ilgai nebuvo. Teks iškirsti atvašyną, o dabar nueisime pėsčiomis.

— Pėsčiomis? — pakartojo mama.

Tėtis ėmė kraustyti autobusiuką. Kol Lenė su mama stovėjo, spoksodamos į medžius, tėtis sudėliojo būtiniausius daiktus į tris kuprines ir pasakė:

— Jau. Einam.